
Илму статья
УДК 821.512.142.0
DOI: 10.31007/2306-5826-2021-4-1-51-117-124

БУДАЙЛАНЫ АЗРЕТНИ ЧЫГЪАРМАЧЫЛЫГЪЫНЫ СУРАТЛАУ ЭНЧИЛИГИ

Сарбашланы Мустафаны кызы Алена

Гуманитар тинтиулени Институту – Россей илмуланы академиясыны Къабарты-Малкъар илму арасыны филиалы, Нальчик шахар, Россия, alenasarb@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7457-9823>

© Сарбашланы М.А., 2021

Кысха магъанасы. Илму иште малкъар назмучу Будаиланы Азретни (1915–1942) чыгъармачылыкъ жолу тинтиледи. Аны ниет хазнасына (назму жыйымдыкълары: «Стихле бла жырла» (1935), «Мени Родинам» (1938), «Алгъын» (1941) жангы кёз бла къаралады, суратлау хатыны энчи этген шартла белгиленедиле: отузунчу жыллада айныгъан романтизм амалга бойсунуу, заманны излемлерине къулланыуу, жашау кертиликни суратларга итиниюу. Назмуланы («Къарангыдан жарыккъа», «Ахыр кюнюдю», «Хорладыла», «Ата Журтум», «Жолугъуу», «Колхоз контролер», «Телефон») тарых эм миллет магъаналары чертиледиле. Назмучуну суратлау оюмунда жамауат жангылыкъла туудургъан тюрлю-тюрлю сезимле ачыкъланадыла: жангы жашауа къууаныуу, ийнаныуу бла бирге кесамат къарамы баямланадыла. Аны чыгъармаларыны ниет энчилиги белгиленеди: Ата журтуна, табийгъатны къудретине соймеклиги, табыныуу, ишчи адам бла ёхтемлениу, урунууу магъанасын ангылау, экибетли инсанлагъа къажаруу, тюзлюкге чакъырыу, халкъ терелеге кертичилиги. Миллет адабиятны тарыхында Будаиланы Азретни чыгъармачылыгыны жери чертиледиле.

Баи магъаналы сёзле: Будаиланы Азрет, назмула, малкъар адабият, суратлау энчилик

Цитата этерге: Сарбашланы А.М. Будаиланы Азретни чыгъармачылыгыны суратлау энчилиги // Вестник КБИГИ. 2021. № 4-1 (51). С. 117–124. DOI: 10.31007/2306-5826-2021-4-1-51-117-124

Original article

ARTISTIC PECULIARITY OF CREATIVITY AZRET BUDAYEV

Alena M.Sarbasheva

Institute for the Humanities Research – Affiliated Federal State Budgetary Scientific Establishment «Federal Scientific Center «Kabardian-Balkarian Scientific Center of the Russian Academy of Sciences», Nalchik, Russia, alenasarb@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7457-9823>

© А.М. Sarbasheva, 2021

Abstract. The article explores the literary heritage of one of the pioneers of Balkarian written literature Azret Budaev (1915-1942), whose attention was focused on the ideological and aesthetic understanding of the historical era of the 1920-1930s. As a result of the analysis of the poet's work (poetry collections: "Stihle bla zhyrly" ("Poems and Songs," 1935), "Meni Rodinam" ("My Homeland," 1938), "Algyn" ("In the Past," 1941), artistic features characteristic of his poetry, romantic trends depicting social transformations in the life of the state in the first decades of the twentieth century, as well as features critical realistic in verses ("Akhyr kyunyudyu" ("The last day"), "Horladyla" ("Won"), "Ata Zhurtum" ("Homeland"), "Zholugjuu" ("Meeting"), "Against collective farm the controller" ("The collective-farm controller"), "Phone") along with

tendentiousness and emotional interpretation of historical changes the national identity is noted. The basis of the ideological content of the lyrical works of Azret Budaev is determined – love for the fatherland, native nature, fidelity to national traditions, faith in the bright future of the people, motives of social equality, internationalism dictated by the current tasks of the specified time.

Keywords: Azret Budayev, poetry, Balkarian literature, artistic originality

For citation: Sarbasheva A.M. Artistic peculiarity of creativity Azret Budayev. Vestnik KBIGI = KVINN Bulletin. 2021; 4-1 (51): 117–124. (In Balkarian). DOI: 10.31007/2306-5826-2021-4-1-51-117-124

Научная статья

ХУДОЖЕСТВЕННОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ТВОРЧЕСТВА АЗРЕТА БУДАЕВА

Алена Мустафаевна Сарбашева

Институт гуманитарных исследований – филиал Федерального государственного бюджетного научного учреждения «Федеральный научный центр «Кабардино-Балкарский научный центр Российской академии наук», Нальчик, Россия, alenasarb@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7457-9823>

© А.М. Сарбашева, 2021

Аннотация. В статье исследуется литературное наследие одного из основоположников балкарской письменной словесности Азрета Будаева (1915–1942), внимание которого было ориентировано на идейно-эстетическое осмысление исторической эпохи 1920–1930-х годов. В результате анализа творчества поэта (поэтические сборники: «Стихле бла жырла» («Стихи и песни», 1935), «Мени Родинам» («Моя Родина», 1938), «Алгъын» («В прошлом», 1941), выявлены характерные для его поэзии художественные особенности, романтические тенденции изображения социальных преобразований в жизни государства в первые десятилетия XX века, а также черты критического реализма. В стихах («Ахыр кюнюдю» («Последний день»), «Хорладыла» («Победили»), «Ата журтум» («Моя Родина»), «Жолугъуу» («Встреча»), «Колхоз контролер» («Колхозный контролер»), «Телефон») наряду с тенденциозностью и эмоциональной интерпретацией исторических перемен отмечается национальное своеобразие. Определяются основы идейного содержания лирических произведений Азрета Будаева – любовь к отечеству, родной природе, верность этническим традициям, вера в светлое будущее народа, мотивы социального равенства, интернационализма, продиктованные актуальными задачами указанного времени.

Ключевые слова: Азрет Будаев, поэзия, балкарская литература, художественное своеобразие

Для цитирования: Сарбашева А.М. Художественное своеобразие творчества Азрета Будаева // Вестник КБИГИ. 2021. № 4-1 (51). С. 117–124. DOI: 10.31007/2306-5826-2021-4-1-51-117-124

Будайланы Азрет озгъан ёмюрдеги жазма адабиятны айныууна себеплик этген биринчи малкъар жазычуланы санында тийишли жерни алгъанды. Фахмулу назмучуну жашау жолу кысха болгъанды. Азрет 1915 жылда Огъары Бахсанда туугъанды. Атасы Кичибатыр орус-япон урушха къатышхан жигит киши жашына окъуу-билим алырча онгла излегенди. Онжыллыкъ Азрет эллеринде ачылгъан медирсеге жюрюйдю, андан сора жангы ачылгъан школда окъуйду. 1931 жылда Исси-Сууда (Пятигорск шахар) жыллыкъ устазлыкъ курслагъа киреди. Окъууну бошагъандан сора Нальчикде типографияда ишлейди, аны ызындан «Ленинчи жол» газетде корректор, 1935 жылда уа жууаплы секретары болады. 1938 жылда китап басмада ишлейди. 1939 жылда партияны Къабарты-Малкъар обкомуна кёчюрюледди, Холам-Бызынгы районну партия райкомуну биринчи секретарыны къуллугъун толтурады. Уллу Ата журт уруш башланып, душман республикагъа киргенде, партизан жыйыннга къошулады. 1942 жылны ахырында, фашистле бла

къазаут эте, Чирик кёлде ажымлы жоюлгъанды. 1965 жылда 10-чу майда СССР-ни Баш Советини Президиуму Уллу Ата журт урушда этген жигитлиги ючюн Будаиланы Азретни «Къызыл Жулдуз» орден бла саугъалагъанды.

Будаиланы Азрет жангы жашауну алчы келечилеринден (Этезланы Омар, Теммоланы Хамит, Хочуланы Салих, Гуртуланы Берт, Отарланы Саид, Къулийланы Къайсын, Отарланы Керим) бири болуп миллет маданиятны, жазма адабиятны ал атламларында уллу къошумчулукъ этгенди. Къысха заманны ичинде ол «Стихле бла жырла» (1935), «Мени Родинам» (1938), «Алгъын» (1941) деген китапларын басмалагъанды эм чыгъармачылыкъ иши бла малкъар окъуучуну ыразылыгъын тапханды.

Азретни суратлау хазнасыны юсюнден орус, малкъар алимле (М. Талпа, И. Юрьев, Дм. Бычков, Маммеланы Д., Теппеланы А., Толгъурланы З.) кеслерини илму-кесамат ишлеринде жазгъандыла, анга тийишли багъа бичгендиле. Тинтиучюлени оюмларына кёре, назмучуну суратлау хатыны энчи этген шартланы санында отузунчу жыллада айныгъан романтизмге бойсунуу, тарых заманны ниетин айтыугъа къулланыу болгъандыла. Бюгюнлюкде аны чыгъармачылыгына жангы кёз бла къарагъанда, тарых эм миллет магъанасы бла байламлы энчиликле белгилендиле: бек биринчиден, назмучу жашау кертиликни суратларгъа итингенди.

Поэтни чыгъармачылыкъ жолу 1932 жылда башланады. Ол кезиуде Азрет «Къарангыдан жарыкъгъа» деген назмусун «Ленинчи жол» газетде басмалайды. Анда, адабиятта тохташхан төредеча, озгъан жашауну мутхузлугъу, къыйын болумлары суратланадыла:

Малкъар тауланы тубюнде,
Къарангылыкъны ичинде,
Зулмулукъну кючюнде... [Будаев 1976: 33].

Болсада назмучу окъуучуланы жүреклеринде эриулюк сезимни къозгъап къояргъа излемейди. Чыгъарманы биринчи кесегинде лирика жигитни халкъ сынагъан зорлукъдан эркинликке итинуу ачыкълана эсе, экинчи жарымында уа жарыкъ жашау болумла бла байламлы къууанчлы макъам эштиледи.

Ата журтуна кёзбаусуз суймеклиги Азретни назмуларында, суратлау оюмунда ара жерни алады. Аны чыгъармаларыны ниет энчилиги туугъан жерине, табийгъатны къудретине табыныуунда жашырылмай белгиленеди. Ол себепден назму тизгинлери таза ниетден, сейирсиниуден, ёхтемликден толудула:

Къарт Минги тау къарайды
Тауланы арасындан.
Адам ичип къанармы
Сууундан, гарасындан?!
(«Хорладыла») [Будаиланы 2000: 23]

.....
Жарыкъ кюн тийди бизни къыралгъа.
Къалай насыплыды къыралыбыз!
Къарачы бир аны турушуна:
Къалай къууанчлыды кёп халкъыбыз!
(«Ата журтум») [Будаиланы 2000: 56]

«Будаиланы Азретни лирикасы кёп макъамлы поэзияды. Халкъына, туугъан жерине табыныу, тюз ниетге, ариулукъгъа кертичилик, инсанлыкъны, аны бла бирге уа урунууну магъанасын терен ангылау, шуёхлукъ, тенглик – была барысы да аны чыгъармачылыкъ ишини тарых эм миллет энчилигин белгилегендиле», – деп жазгъанды Толгъурланы Зейтун [Толгъурланы 2000: 11–12].

Халкъыны жашауунда болгъан тарых тюрлениуле назмучуну жарыкъ жашаугъа ийнаныуун кючлендиредиле, ол себепден аны эсин бийик сезим бийлейди:

Ма насыплы! Ма багъалы бизде!
Халкъ ишине кертчи болайыкъ!
Кертчи – сыйлыды ичибизде,
Биз ол затланы эсге алайыкъ.
Ким жырларыкъды да, биз жырламай?!
Тюрленгендиле таула, ташла да.
Ким къууанырыкъды, биз къууанмай?!
Насыплыдыла къартла, жашла да! [Будайланы 2000: 57].

Неда:

Ашыгъып чыкъдым тангнга,
Къууанчыкъ келгенди манга,
Тансыкъ болгъан эдим санга,
Кёп хорлаулу Октябрь [Будайланы 2000: 35].

Болсада Будай улу къууанч сезимге, ийнаныуъа эсин хорлатмайды. Азрет жамауатда болгъан кемчиликлеге жютю кёз бла къарайды, тюзюн айтыргъа итинеди. «Колхоз контролер» деген назмусунда эл мюлкге жууаплы адамланы шарайыпларын жашырмай, кесамат сёзюн айтады:

Элде барды урлаучу –
Колхоз мюлкню тонаучу,
Бек сакъ къара, къармаучу,
Эй, колхоз контролер! [Будайланы 2000: 28].

Чыгъармада насийхат магъананы жыйышдыргъан тизгинле бир-бирлерин алышадыла (Ишле, ишден ыйлыкъма... // ...Уллу кёллю да болма, // Ишни мөхелге салма, // Не эринме, не талма, Бек жютю болсун кёзюнг, // Эм керти болсун сёзюнг, // Жартылыкъгъа жокъ тёзюм... [Будайланы 2000: 27]). Будай улу къыраллыкъ жумушлагъа тири къатышханы себепли, бардыргъан ишлерин заманны ниет излемине бойсундургъанды. Болсада аны дунягъа кёз къарамы жютю болгъанды, жамауат жашауда, инсанны къылыгында эсленген келишимсизликлени, кемчиликлени, терсликлени да белгилерге жетишгенди. Ол себепден Азретни назмуларында тюрлю-тюрлю чюйреликле шартланадыла. Сёз ючюн, «Ахыр кюнюдю» деген назмуда жангы жашауну жорукълары бла келишалмай, жашырын душманлыкъ бардыргъан экибетли инсанланы сыфатлары ачыкъланадыла:

«Ишге чыкъ!» – деселе, ол
Кесин эм алгъа урад,
Сора, кёп чырмау эте,
Уллу гузabalанад.
Ичи кюйюп, тышы ышара,
Бет сыфатын ташлайды... («Ахыр кюнюдю») [Будаев 1976: 19]

Азрет чыгъармаларында жашауну бек магъаналы кезиулерин суратлай, таукелликге, жигитликге чакъырады. Ол жыллада эл мюлкде бардырылгъан колхоз къурулушну, бусагъат бла озгъан заманланы араларында сермешни юслеринден жазады. Назмучу жашауда керти болгъан затланы суратларгъа итинеди. Аны чыгъармаларында сабыр хапарланган табийгъатны, ишни зауукълугъун ачыкълагъан, халкъ душманлагъа чамланган жютю тизгинле бир бирлерин алышадыла.

Будаиланы Азрет колхоз кьурулушну кезиуюнде ишчи адамны сыфатын, сезимин, жашауун суратларгъа излейди. Аны «Кюз жыйын», «Жолугъуу», «Колхоз контролер», «Телефон» деген назмулары ол хыйсапда жазылгъандыла. «Кюз жыйын» (1934) деген назмуда элни жашаууну бек жууаплы кезиую – бичен чалыу заман тынгылы суратланады. Кюз ташыуулда жыйын ишге чыкъса бирси жыйынла бла эришеди, алчылык алыргъа итинеди. Назмучу, ол адетни эслеп, эришиуюню халкъда айтылгъан сёзле бла кёрюзтеди:

Эй аланла, хайдагъыз,
Жауун жетип къалады!
Кёремисиз, башха жыйын
Бизни озуп барады... [Будаиланы 2000: 25].

Чыгъармада чалгъы чалыуну сураты тенгешдириу мадарны болушлугъу бла ачыкъланады. Жамауатда жюрюген төрелеге кёре, кюз артында бичен чалыу бла байламлы ишле эришиу халда баргъандыла, жигерлени бла хомухланы араларында келишмекликни ачыкълагъандыла.

Будаиланы Азрет 1933–1935 жыллада магъанасы бла да, суратлау кючу бла да окъуучуну ыразы этерча чыгъармаланы кьурай, жазыучулукъ ишинде жангы мадарла бла хайырланады. Аны алайлыгы «Жолугъуу» деген назмуну окъугъанда сезиледи:

Акъ пудрасын да себе,
Къышны бораны жетер,
Уллу сай ёзенлени
Барын да чыммакъ этер.

Сызгырыучу тау кези
Акъ жуургъан алады,
Топпанбаш жумарукъ да
Журтун тёбен салады... [Будаиланы 2000: 35].

Назмуну экинчи кесегинде къышны аллында жай айланы муштухул кезиуюню окъуучуну кёз аллында турурча сураты бериледи. Табийгъатны ариу сыфаты бла бирге бу жерледе жашагъан адамланы жарсыулары, кьууанчлары да суратланадыла. Табийгъатны бла эллилени жашауларыны байламлыгы ачыкъ кёрюнеди:

Хайдагъыз эришейик,
Биченни кёп этерге,
Къышны ол кюнлерине
Хазырланып жетерге... [Будаиланы 2000: 36].

Малкъар поэзияда Будаиланы Азретни адамны къылыгъында тюрлениу халланы, тыш белгилерин санап къоймай, ичинден терен ачыкълап келген чыгъармаларындан бири «Телефон» (1936) деген назмусуду. Телефонну сыфаты жангы дуняны белгисича суратланады. Автор Азнорну къылыгъын, сыфатын кьурай, заманны шартларын кёрюзтеди.

Алло! Алло! Алло! – деп,
Чолпугъа юфгюреди,
Аны алай этгенин
Къойчу Азнор кёреди...
....Айтад Азнор къолгъа алып,
Завферманы чолпусун

«Ахшы зат кёреме бу!
Муну ишлеген сау болсун!»... [Будайланы 2000: 38].

Будай улуну ахыр чыгъармаларындан бири «Ата журт урушха алгъа!» деген чакъырыу халда жазылган назмусу болганды.

«Малкъар литератураны къураугъа тири къатышхан А. Будаев, ёсген литератураланы тюрлю-тюрлю сынауларын таукел файдаланады, жанр эм тил жаны бла жангы онгланы тохтаусуз излейди», – деп жазганды Тёппеланы Алим [Тёппеланы 1978: 111]. Айтылганны магъанасы – Будай улу, жазма адабиятны айнытыр муратда суратлау кючюн поэма жанрда сынаганды. «Мараучуну хапары» (1936), «Алгъын» (1941) деген эпикалы чыгъармалары жомакъны, таурухну хапарлау ызларына келишдирилип жазылгандыла. Малкъар адабиятта ол жыллада жазылган чыгъармала халкъ чыгъармачылыкъны төрелерине бойсунуп къуралгандыла [Сарбашева 2019: 54]. Жомакъладача, белгиленген поэмаланы мурдорларына ниет чойрелик салынады, экисинде да тюзлюк бла терсликни, зорлукъ бла азатлыкъны араларында келишимсизлик жигитлерини къадарларыны юсю бла суратланады. Энци сюжет ызны жаш адамланы Зайнаф бла Къоркъмазны («Мараучуну хапары»), Жагъафар бла Жансуратны («Алгъын») бушуулу суймекликлери, къыйынлыкълардан кутулуп, насыплы жашаугъа ие болур ючюн бардырылган кюрешлери къурайдыла. Сёз ючюн, «Алгъын» деген поэмада адамлыгы болмаган кюйсюз Махай бийни хатасындан суйдюмлю Жансуратны эм жигит Жагъафарны жашаулары бушуулу боладыла. Хар жигитни къылыгыны энчилеген шартланы ачыкъларгъа жазуучуну сёзге усталыгы себеplik этеди.

Будайланы Азретни поэмаларыны махтаулу илишанларыны юслеринден айта, Толгъурланы Зейтун аланы жаз тил бла ачыкъланган жашырын магъаналарын, философия, тарых жибини теренликлерин чертеди. Энци да, «Мараучуну хапары» малкъар халкъны тарых жолун, ол хорлагъан, озган дуня ауушланы кёргозтеди, – деп жазады тинтиучю. – Иш аны бла бошалмайды, поэма миллет эс къалай айныгъанын, бир дунядан экинчисине, ючюнчюсуне чыгып, кёп дуняланы эшиклерин ачып, эслиликге, саясат ангылаугъа бла жарыкъ дуня не тюрлю жолла бла келгенин кёргозтеди» [Будайланы 2000: 145].

Будайланы Азретни «Мараучуну хапары», «Алгъын» деген поэмалары эм назмулары малкъар поэзияны хазнасында тийишли жерлерин алгандыла, миллет окъуучуну эсинде сакълангандыла.

Жазма малкъар адабиятны биринчи чыгъармаларына къарагъанда, аланы суратлау жаны бла къарыусуз жерлери да эсленедиле. Усталыкъ, ниет магъана, суратлау жангылыкъ ол замандагъы назмулада артыкъ онглу болмагандыла. Алай тарых эм жашау болумланы эсге алыргъа тийишлиди. Биринчиден, белгиленген жыллада жазылган чыгъармала заманны ниетине сыйынып къуралгандыла, ол кепден азатланыр амал жокъ эди, ол себепден жазуучула кёп ёмюрлени къарангылыкъдан, жахилликден кутулмай жашагъан халкъыны эркин, жарыкъ жашаугъа чыкыгъанын уллу къууанч бла айтыргъа борчлу эдиле. Экинчиден – чыгъармачылыкъ сынауларын айнытыргъа заман керек эди.

Болсада Будайланы Азретни назмулары озган ёмюрню экинчи жарымында поэзияны жолунда биринчи атлам этип башлагъан жазуучулагъа юлгюлюк этгендиле. Аны юсюнден Мокъаланы Магомет былай жазганды: «Заманны саркъыуунда бирлени жашау жоллары узун таурухха ушайды, бирлени уа – жулдуз учханнга. Белгили малкъар поэтни – Будайланы Азретни къысха жашауу да жулдуз учханнга ушаганды, алай аны поэзиясыны жарыгы бюгюнлюкде да малкъар адабиятны керти шуёхларыны, суратлау сёзню сыйлы кёргенлени жүреклерин, бетлерин, жолларын жарытады» [Мокъаланы 2000: 90].

Малкъар халкъ кёчгюнчюлюкден къайтхандан сора Будайланы Азретни «Назмула бла жырла» (1957), «Стихи и поэмы» (1962), «Ата журтум» (1976)

деген китаплары басмаланадыла. «Будаиланы Азрет» (2000) деген жыйымдыкъда бир къауум чыгъармаларындан сора да, аны бла бир кезиуде жашагъан, иги таныгъан, шуёхлукъну тутхан тенглерини, белгили сёз усталаны Залийханланы Жанакъайытны, Мокъаланы Магометни, урушну ветераны Геляхланы Исхакъны эсгериулерни, анга жораланган назмулары киргендиле. Жарсыугъа, Азретни басмагъа урулмагъан чыгъармалары жазылгъан дефтери сакъланмагъанды.

Жаш назмучуну энчи этген кишилик, бийик инсанлыкъ, суратлау сёзге усталыгъы деген шартла болгъандыла. Халкъны эсинде Азрет неге да къайгырыулу, тынгысыз, халал адамча къалгъанды. Аны жарыкъ сыфаты Гуртуланы Бертни, Тёппеланы Алимни, Отарланы Керимни, Созайланы Ахматны назмуларында суратланганды.

Бюгюнлюкде да Азретни аты малкъар адабиятны тарыхында фахмулу келечисича айтылады. «Малкъар литератураны дарий байрагъын бийикге кётюрген» [Толгъурланы 2000: 21] назмучуну чыгъармалары школ, орта эм бийик билим берген окъутуу юйлени программалырына киредиле: ол болум а аны атын миллетни эсинде сакъларгъа себеплик этеди.

Алынган жерлерини тизмеси

Список источников

Будаев 1976 – Будаев А. Ата журтум. Стихле бла поэмала (Моя Родина. Стихи поэмы). Нальчик: Эльбрус, 1976. 140 б.

Будаиланы 2000 – Будаиланы А. Назмула. Поэмала. Поэтни эсгере (Стихи. Поэмы. Воспоминания). Нальчик: Эльбрус, 2000. 112 б.

Мокъаланы 2000 – Мокъаланы М. Жашауу жулдуз учханга ушагъан (Жизнь словно полет звезды) // Будаиланы А. Назмула. Поэмала. Поэтни эсгере (Стихи. Поэмы. Воспоминания). Нальчик: Эльбрус, 2000. Б. 79–90.

Сарбашева 2019 – Сарбашева А.М. Трансформация фольклорных традиций в балкарской литературе (на материале прозы). Нальчик: Принт Центр, 2019. 172 с.

Тёппеланы 1978 – Тёппеланы А. Хорлагъан социализмни литературасы (Литература победившего социализма) // Малкъар литератураны историясыны очерклерни (Очерки истории балкарской литературы). Нальчик: Эльбрус, 1978. Б. 102–122.

Толгъурланы 2000 – Толгъурланы З. Байракъчы (Знаменосец) // Будаиланы А. Назмула. Поэмала. Поэтни эсгере (Стихи. Поэмы. Воспоминания). Нальчик: Эльбрус, 2000. Б. 7–22.

References

UDAEV A. *Ata zhurtum. Stikhle bla poemala* [My Homeland. Verses of the poem]. Nalchik: Elbrus, 1976. 140 p. (In Balkarian)

BUDAILANY A. *Nazmula. Poemala. Poetni esgere* [Verses. Poems. Memoirs]. Nalchik: Elbrus, 2000. 112 p. (In Balkarian)

MOK"ALANY M. *Zhashauu zhulduz uchkhannga ushag"an* [Life like a flight of a star]. IN: BUDAILANY A. *Nazmula. Poemala. Poetni esgere* [Verses. Poems. Memoirs]. Nalchik: Elbrus, 2000. P. 79–90. (In Balkarian)

SARBASHEVA A. M. *Transformatsiya fol'klornykh traditsii v balkarskoi literature (na materiale prozy)* [Transformation of folklore traditions in balkarian literature (based on prose material)]. Nalchik: Print Center, 2019. 172 p. (In Russian)

TEPPELANY A. *Khorlag"an sotsializmni literaturasy* [Literature of the victorious socialism]. IN: Malk"ar literaturany istoriyasyny ocherkleri [Essays of the history of balkarian literature]. Nalchik: Elbrus, 1978. P. 102–122. (In Balkarian)

TOLG"URLANY Z. *Bairak"chy* [Standard-bearer]. IN: BUDAILANY A. *Nazmula. Poemala. Poetni esgere* [Verses. Poems. Memoirs]. Nalchik: Elbrus, 2000. P. 7–22. (In Balkarian)

Авторну юсюнден информация

Сарбашланы А.М. – филология илмуланы доктору, къарачай-малкъар литература секторну таматасы.

Information about the author

A.M. Sarbasheva – Doctor of Science (Philology), head of the sector of karachay-balkarian literature.

Информация об авторе

А.М. Сарбашева – доктор филологических наук, заведующая сектором карачаево-балкарской литературы.

Статья поступила в редакцию 10.10.2021; одобрена после рецензирования 16.11.2021; принята к публикации 06.12.2021.

The article was submitted 10.10.2021; approved after reviewing 16.11.2021; accepted for publication 06.12.2021.